



## BOGORODICA KUKUZEL



ПОГЛЕД НА ДЕЛ ОД МАНАСТИРОТ "ГОЛЕМА ЛАВРА"

**Се смета дека во XI век во "Голема Лавра" живееле околу 700 монаси. Од непознати причини нивниот број драстично се намалил кон средината на XVII век, кога во манастирот останале само петмина монаси.**

**И денес овој манастир има непроценлива вредност, затоа што во него се чуваат вредни црковни садови и богатства, како свештенички мантии со позлатен вез, бројни икони, црковни садови за вино со вметнати драгоцени камења, значки (амблеми) и наметки од византиските владетели, скуптури (жезла) итн.**

дека во XI век во "Голема Лавра" живееле околу 700 монаси. Од непознати причини нивниот број драстично се намалил кон средината на XVII век, кога во манастирот останале само петмина монаси. Во 1655 година се случил голем пресврт во неговата историја, кога патријархот Дионисиј III на манастирот му го оставил во наследство своето богатство. На овој начин, тој му овозможил на манастирот да се справи со веќе настанатата криза, која била резултат на направените долгови. Благодарение на постојаната финансиска поддршка од страна на патријархот од Константинопол и неколкуте донатори од периодот на Отоманската империја, како и на финансиската помош од руските цареви, манастирот успеал да опстои и во наредните векови и се издигнал над другите атонски манастири. Католиконот на манастирот, кој е изграден во периодот меѓу 963 и 1003 година, се наоѓа во центарот на пространото предворје и е изграден во карактеристичниот стил за атонските цркви, со исклучок на црквите во манастирот "Ставреникита". Крстовидната базилика изградена во ран византиски стил е покриена со величествена купола, која го симболизира рајот. Сре-

Пишува:  
Александра ВАСИЛЕВСКА

**С**о лик на замок од приказните, најстариот манастир на Света Гора и прв во тамошната хиерархија, "Голема Лавра" се издигнува на 160 метри над еден осамен и непристапен предел на југоисток, каде што масивните атоски карпи формирале карактеристичен врв.

Бројните градби со различни големини, формираат карактеристична шаренолика група, слична на средновековните замоци која е опкружена со заштитни ѕидови и со Цимијскиевата кула. Манастирот има и таканаречена фондација за личности (монаси), кои во текот на својот живот се здобиле со потребниот углед за да бидат прогласени за светци. Еден од нив е и Атанасиј Атонски, меѓу другото тој се смета и за прв вистински монах, кој вовел и правилна на монашкиот живот, а бил и духовен отец на византиските цареви. Всушност, тој е првиот втемелувач на Лаврата. На почетокот, материјалните средства за да се изгради овој манастир (во текот на 963 година) ги донирал византискиот цар - Никифор Фока, кој

воедно му бил и пријател на Атанасиј. И покрај тоа што претходно дал ветување дека ќе се замонаши, тој не го исполнил ветеното, но затоа пак постојано го опсипувал својот пријател со големи суми за изградба на првите цркви, за монашките ќелии, за изработка на првите икони, со црковни реликвији, како и со многу други подароци.

### МАНАСТИРСКАТА ИСТОРИЈА

Атанасиј починал во 1000 година на околу осумдесетгодишна возраст, а според преданието, обидувајќи се да ги помести последните камења од црквата која ја градел заедно со шестте свои следбеници. Денес неговиот гроб се наоѓа во близина на таа црква. По смртта на Никифор Фока манастирот западнал во финансиска криза. Тогаш царот Јован Цимиски понудил значителни финансиски средства за неговото доградување. Со тоа почнал нов период во развојот на манастирот. Неговата историја суштински и не се разликувала од онаа на другите светогорски манастири. Спротивно на нив, Атанасиевата градба не била уништена од големите пожари, но таа сепак константно пропагала, страдала од разни напаѓачи и постојано била ограбувана. Се смета



ГЛАВНО ОБЕЛЕЖЈЕ НА КАТОЛИКОНОТ Е ДВОГЛАВИОТ ОРЕЛ



# SKA ZA RAJSKI TE ODI

**СВЕТА ГОРА - Империја без круна, држава без армија, земја без жени, богатство без пари, мудрост без книги, кујна без месо, молитва која никогаш не завршува, врска со вечноста која вечно трае, Ода за вечната верба, смрт без оплакување.**

**Николај Велимирович, Епископот**



која е сместен и гробот на Св. Атанасиј, прекриен со позлатена покривка, на која се наоѓа негова слика. До него се поставени две драгоцени икони - ед-



дишниот простор на базиликата е богато декориран со мурали насликани од уметникот Теофан, кои датираат од 1535 година, а ѕидовите и таванот на нартексот и егзонартексот се насликани подоцна, во 1854 година. Манастирската трпезарија е изградена спроти католиконот. Нејзината надворешност и внатрешност, исто така, се насликани со мурали кои датираат од 1512 година. Најчесто на нив се претставени сцени од Стариот Завет, од Жртвувањето на Абрахам, Скалилата кон Рајот и самиот Рај, а тие се дело на учениците (следбеници) на Теофан. Освен овие мурали, уникатни се и портретите на античките грчки филозофи. Посетителите би можеле да ги препознаат Солон, Аристотел, Платон, Плутарх и Питагора, насликани еден до друг.

## ДРАГОЦЕНИ ДЕЛА

Веднаш зад католиконот е сместена манастирската библиотека, најбогатата од сите на Света Гора. Во неа се зачувани најстарите ракописи кои воопшто постојат на Атос, а во нив има стари писма напишани од Апостол Павле. Освен 20.000 испечатени книги, со кои се преполнети сите полици, ковчези и сандаци, во неговата библиотека се вклучени и вредни и драгоцени печатени дела, кои датираат од најраниот печатарски период, потоа документи

потпишани од големи владетели, патријарси и султани. И денес овој манастир има непроценлива вредност, затоа што во него се чуваат вредни црковни садови и богатства, како свештенички мантии со позлатен вез, бројни икони, црковни садови за вино со вметнати драгоцени камења, значки (амблеми) и наметки од византиските владетели, скиптари (жезла) итн. Исто така, во "Голема Лавра" се чуваат крстот и другите парчиња од "накиот" на Св. Атанасиј, а и драгоцените реликвији, како што се, круната на Никифор Фока и неговата облека орнаментирана со драгоцени камења.

Постои и прекрасна приказна за најважната манастирска икона - Богородица Кукузелска. Имено, императорот Алексеј I бил толку воодушевен од талентот на црковниот пејач Јован Кукузел, што јавно ја изразил својата желба младиот човек да го ожени со принцеза, со што би го задржал на царскиот двор. Побожниот млад човек веќе размислувал да побегне на Атос и таму да го помине остатокот од животот, како козар. Но, тој не успеал долго да се крие од царот, затоа што го издал неговиот прекрасен глас. Тогаш и владетелот наредил да го донесат кај него во царскиот двор. Разбирливо игуменот на манастирот одбил да се спротивстави. Така, младиот Јован продолжил да доаѓа во манастирот и да пее само за празниците на Богородица. Еден ден додека преморен спие во црквата, на сон му се јавила Богородица, која му ветила дека во рајот ќе го награди за неговите Оди. Кога се разбудил, на свое големо чудење, видел дека во раката има златна паричка и без размислување, со голема почит и ја подарил на чудотворната икона на Богородица. Сè уште монасите од овој манастир го слават овој ден посветен на Богородица Кукузелска (1 октомври), иако манастирот му е посветен на Св. Атанасиј, чиј празник се слави во јули. Во состав на манастирските градби се расфрлени и бројни капели. Најпознатата им е посветена на Четириесетте Маченици, во



**МУРАЛ ОД ЕГЗОНАРТЕКСОТ НА ГЛАВНАТА БАЗИЛИКА**

ната на Исус, а другата на Богородица. Освен оваа капела, изградени се уште 19 кои се наоѓаат надвор од манастирот, а на "Голема Лавра" ѝ припаѓаат уште 50 келии и многу скитови, меѓу кои е и најголемиот, посветен на Св. Ана.

(продолжува)